

Brüssel, 21. oktoober 2020
(OR. en)

11481/20

FREMP 87
JAI 776

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Kuupäev:	21. oktoober 2020
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Eesistujariigi järelused – Põhiõiguste harta seoses tehisintellekti ja digitaalsete muutustega

Põhiõiguste, kodanikuõiguste ja isikute vaba liikumise töörühm pidas oma 14. juuli 2020. aasta koosolekul esimese arvamuste vahetuse põhiõiguste hartat käsitlevate käesoleva aasta nõukogu järelduste ulatuse üle. Eesistujariik koostas koosolekul esitatud teabe ja hilisemate kirjalike märkuste põhjal nõukogu järelduste eelnõu põhiõiguste harta kohta seoses tehisintellekti ja digitaalsete muutustega. Ekspertid arutasid nõukogu järelduste eelnõu teksti põhiõiguste, kodanikuõiguste ja isikute vaba liikumise töörühma kahel mitteametlikul videokonverentsil 2. septembril ja 15. septembril.

Pärast põhiõiguste, kodanikuõiguste ja isikute vaba liikumise töörühmas toimunud arutelusid esitas eesistujariik nõukogu järelduste eelnõu teksti COREPERile 5. oktoobril ja 7. oktoobril. Nimetatud koosolekutel ei saavutatud üksmeelt dokumendi 11373/19 lisas esitatud nõukogu järelduste eelnõu suhtes. Justiitsministrite mitteametlikul videokonverentsil 9. oktoobril 2020 teavitas eesistujariik ministreid läbirääkimiste edenemisest ja teatas eesistujariigi töö jätkamisest.

Üks liikmesriik oli siiski jätkuvalt vastu mõiste „sooline võrdõiguslikkus“ kasutamisele, kuna ei aluslepingutes ega ELi põhiõiguste hartas ei kasutata mõistet „sugu“. Teised liikmesriigid olid selle mõiste väljajätmise vastu, eelkõige seetõttu, et seda kasutatakse sageli uuemates liidu dokumentides, nagu nõukogu järeldused Euroopa digituleviku kujundamise kohta¹ ja nõukogu järeldused ELi prioriteetide kohta koostööks Euroopa Nõukoguga 2020.–2022. aastal,² mis võeti vastu 13. juulil 2020.

Seega kinnitas eesistujariik COREPERi 21. oktoobri 2020. aasta koosolekul, et täiendavad jõupingutused saavutada selles konkreetses küsimuses konsensus nõukogu järelduste eelnõus põhiõiguste harta kohta seoses tehisintellekti ja digitaalsete muutustega, ei olnud edukad. Eesistujariik rõhutas siiski, et kõik delegatsioonid olid nõus järelduste põhielementidega, mis seovad liidu põhiõigused ja väärtused digiajastuga, edendades ELi digitaalset suveräänsust ja osaledes aktiivselt ülemaailmses arutelus tehisintellekti kasutamise üle eesmärgiga kujundada rahvusvahelist raamistikku. Eesistujariik tegi järelduse, et 26 delegatsiooni toetas käesolevale dokumendile lisatud teksti tervikuna või ei esitanud selle suhtes vastuväiteid.

¹ ELT C 202 I, 16.6.20, punkt 20.

² Dok 9283/20, punkt 12.

JÄRELDUSED PÕHIÕIGUSTE HARTA KOHTA SEoses TEHISINTELLEKTI JA DIGITAALSETE MUUTUSTEGA

COVID-19 pandeemia on näidanud selgemalt kui kunagi varem, et Euroopa peab saavutama digitaalse suveräänsuse, et olla võimeline digitaalvaldkonnas enesekindlalt tegutsema ja tugevdada Euroopa Liidu vastupanuvõimet. Seepärast soovime teha koostööd, et leida Euroopa lahendusi digitaaltehnoloogiale, näiteks tehisintellektile. Tahame tagada, et uute tehnoloogiate projekteerimine, arendamine, kasutuselevõtmine ja kasutamine toetaks ja edendaks meie ühiseid väärtusi ja ELi põhiõiguste hartaga (edaspidi „harta“) tagatud põhiõigusi, suurendades samal ajal meie konkurentsivõimet ja jõukust. Innovatsioonile avatud raamistikus tuleb säilitada IT turvalisuse kõrge tase.

Oleme pühendunud tehisintellekti vastutustundlikule ja inimkesksele projekteerimisele, arendamisele, kasutuselevõtmisele, kasutamisele ja hindamisele. Peaksime kasutama selle olulise tehnoloogia potentsiaali majanduse elavdamise edendamisel kõigis sektorites Euroopa solidaarsuse vaimus, kaitstes ja edendades põhiõigusi, demokraatiat ja õigusriiki ning säilitades kõrgeid õiguslikud ja eetilised standardid.

I. Sissejuhatus

1. Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 sätestatu kohaselt on EL väärtuste liit, mis rajaneb inimväärikuse austamisel, vabadusel, demokraatial, võrdsusel, õigusriigil ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamisel. Kõik liikmesriigid vastutavad nende väärtuste kaitsmise eest, et muuta need kõigi oma kodanike igapäevaelus reaalsuseks. Sellega seoses tuleme meelde, et harta on ELi ja liikmesriikide jaoks õiguslikult siduv, kui nad rakendavad liidu õigust.

2. Viimase aasta jooksul asetleidvad probleemid ja arengud on taas kord näidanud, et põhiõiguste kaitse on pidev tegevus. Eelkõige on jätkuvalt probleemiks näiteks rassism, perevägivald, lastevastane vägivald ja raskused haavatavate elanikkonnarühmade tulemuslikul kaitsmisel, väärinfo sagenemine ning õigusriigi põhimõtte ja demokraatia rikkumise oht. COVID-19 pandeemia on paljusid neist probleemidest teravdanud ja lisanud uusi, eelkõige selles, mis puudutab tervishoiuteenuste juurdepääsu ja muude põhiõiguste vahelist tasakaalu. Sellega seoses võtame teadmiseks Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti asjakohased uuringud ja aruanded, eelkõige Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti põhiõiguste uuringu. Kinnitame taas, et toetame vankumatult põhimõtet, mille järgi on keelatud igasugune ebaseaduslik diskrimineerimine mis tahes alusel, nagu on sätestatud harta artiklis 21. Samuti kinnitame taas oma pühendumust ELi ühinemisele Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõikes 2. Lisaks teeb EL koostööd Euroopa Nõukoguga soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste edendamisel ning naistevastase vägivalla ja perevägivalla vastu võitlemisel: Euroopa Nõukogu Istanbuli konventsiooni on ratifitseerinud ja seda rakendavad 21 ELi liikmesriiki.

3. COVID-19 pandeemia on samuti näidanud digitaaltehnoloogia, sealhulgas tehisintellekti väärtust tervishoiu parandamisel, kodanikeni jõudmisel ja majanduse toimimise tagamisel. Sellega seoses on oluline tagada nõuetekohane ühenduvus ja kaasamine. Kinnitame taas oma otsustavust sellest kriisist ühiselt üle saada, tuua tulevikku suunatud tehnoloogiate ja rakenduste lisaväärtus ühiskonna kõigi liikmeteni ning ühiselt toetada ja edendada meie ühiseid põhimõtteid ja väärtusi, mis on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 2.

4. Digitaal tehnoloogia, sealhulgas tehisintellekt, on oluline Euroopa digitaalse suveräänsuse, julgeoleku, innovatsiooni ja majandusarengu jaoks ning võib märkimisväärselt kaasa aidata põhiõiguste, demokraatia ja õigusriigi kaitsmisele ja edendamisele. Et olla digitaalselt suveräänne, peab EL **looma tõeliselt digitaalse ühtse turu**, tugevdama oma suutlikkust kehtestada ise oma normid, teha sõltumatuid tehnoloogilisi valikuid ning arendada ja kasutada ära strateegilist digivõimekust ja vastavat taristut. Digiüleminek on ELi kõige olulisem kestliku majanduskasvu ja konkurentsivõime võimaldaja. EL peab täielikult ära kasutama ja arendama oma tugevaid külgi digitaal majanduse ja kliimaneutraalsete tehnoloogiate valdkonnas. Digitaal tehnoloogial on üha suurem ja valdavalt positiivne mõju eurooplaste igapäevaelule, näiteks tööstuses, teenustesektoris, teadusuuringutes, õigusemõistmises ja avalikus julgeolekus. Seetõttu tervitame Euroopa Komisjoni jõupingutusi luua tipptasemel olev ja usaldusel põhinev tehisintellekti ökosüsteem, mis põhineb meie ühistel põhimõtetel ja väärtustel, tuues selle tehnoloogia eelised kõigisse Euroopa ühiskondadesse ja majandustesse.
5. Kuigi digitaal tehnoloogiad, sealhulgas tehisintellekt, pakuvad üha suuremaid võimalusi ja kasu, võivad nende projekteerimine, arendamine, kasutuselevõtmine ja väärkasutamine siiski ohustada ka põhiõigusi, demokraatiat ja õigusriigi põhimõtet. Seetõttu on vaja teha jõupingutusi, et tagada jätkuvalt hartas sätestatud põhiõiguste austamine. Sellega seoses tuleb tegeleda selliste probleemidega nagu musta kasti efekt, keerukus, kallutatus, teatav ettearvamatus ja osaliselt autonoomne käitumine, et tagada automatiseeritud süsteemide kokkusobivus põhiõigustega ja hõlbustada õigusnormide jõustamist.

6. Võimalike riskide tõhusaks käsitlemiseks tuleb täita tehisintellektisüsteemide projekteerimise, arendamise, kasutuselevõtmise ja kasutamise erinõudeid. Siin võib ühiste tehniliste standardite väljatöötamine aidata neid probleeme lahendada ning suurendada usaldust tehnoloogia vastu. Tervitame Euroopa Komisjoni valges raamatus „Tehisintellekt: Euroopa käsitus tipptasemel ja usaldusväärsest tehnoloogiast“ pakutud lähenemisviisi vaadata läbi kehtivad ELi õigusaktid, et teha kindlaks, kas neis käsitletakse piisavalt tehisintellekti rakendustega seotud riske ja võimalusi ning nõudeid, kas neid on võimalik tõhusalt jõustada ning kas muu hulgas seoses meie ühiste põhimõtete ja väärtuste kaitsmisega on vaja teha kohandusi või võtta vastu uusi õigusakte.

7. Euroopa Liit ja selle liikmesriigid peavad kasutama ära digitaalsete muutuste võimalusi, tegeledes samal ajal ka võimalike riskide ja kasuga. Põhiõiguste kaitsmine ja edendamine on oluline, tagamaks seda, et EL on koht, kus inimesed saavad olla edukad, nautida oma õigusi ja vabadusi ning elada diskrimineerimiseta. Rõhutame, et digiüleminekut ja eelkõige tehisintellekti käsitlev Euroopa lähenemisviis peaks olema inimkeskne ning tagama põhiõiguste täieliku austamise ja edendamise. Avaliku sektori kontekstis tunnustame käimasolevat tööd liikmesriikide ühisavalduse eelnõu tekstiga, mis viiakse lõpule väärtuspõhist digiteerimist käsitleval ministrite kohtumisel 2020. aasta detsembris.

8. EL ja selle liikmesriigid peavad edendama oma digitaalset suveräänsust, jäädes samas avatuks kõigile Euroopa norme ja standardeid järgivatele ettevõtetele. Nad peavad osalema aktiivselt tehisintellekti kasutamist käsitlevas ülemaailmses arutelus, et kujundada selles valdkonnas jätkuvalt rahvusvahelist raamistikku, protsesse ja arutelusid kooskõlas meie ühiste põhimõtete ja väärtustega ning tagada olemasolevate normide tulemuslik kohaldamine ja rakendamine. Sellega seoses tuletame meelde kavandatavat ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2024), milles seatakse inimõiguste ja demokraatia edendamine digitaaltehnoloogia, sealhulgas tehisintellekti kasutamisel prioriteediks kõigis ELi välistegevuse valdkondades.

9. Tuletame meelde ja rõhutame, kui oluline on sidusus väärtusliku töö ja väärtuslike algatustega, mida Euroopa institutsioonid ja ametid (eelkõige Euroopa Komisjon, Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet) on teinud põhi- ja inimõiguste valdkonnas digiteerimise kontekstis, ning sidusus Euroopa Kohtu asjakohase kohtupraktikaga, samuti sidusus töö ja algatustega, mis on tehtud muudel foorumitel, eelkõige Euroopa Nõukogus ja selle tehisintellekti ajutises komitees, OSCEs, OECDs ja ÜROs.

II. Põhiõigustel põhinev tehisintellektile lähenemise viis

10. Rõhutame, et tehisintellekti projekteerimisel, arendamisel, kasutuselevõtmisel ja kasutamisel tuleb täielikult järgida põhiõigusi ja kehtivaid õigusnorme. Samal tasemel kaitset tuleks kohaldada nii digitaal- kui ka füüsilises maailmas. Rõhutame, et harta artikli 52 lõike 1 kohaselt võib hartas sätestatud õiguste ja vabaduste teostamist piirata üksnes juhul, kui see on vajalik ja vastab tegelikult ELi poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvale eesmärgile või vajadusele kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi, võttes arvesse proportsionaalsuse põhimõtet, ning see peab olema seadusega ette nähtud ning austama põhiõiguste ja -vabaduste olemust.

11. Teatavate tehisintellekti rakenduste keerukus ja läbipaistmatus võib raskendada põhiõigusi jõustavate asjakohaste õigusaktide kohaldamist ning nendega seoses võivad osutuda vajalikuks eriteadmised ja -protsessid, et selliste rakenduste tulemustest aru saada ja neid kontrollida. Inimestepoolne järelevalve ja läbipaistvus on olulised elemendid, millega tagatakse, et tehisintellektisüsteemid vastavad asjakohastele õigusaktidele. Toetame Euroopa Komisjoni ettepanekut töötada välja tehisintellektisüsteemide inimestepoolse järelevalve ja läbipaistvuse proportsionaalsed ja tõendus põhised nõuded, nt dokumenteerimise, katsetamise ja vastutuse nõuded, mis aitavad tõhusalt jõustada kehtivaid õigusakte.
12. Kutsume ELi ja selle liikmesriike üles hindama, kas kehtivad ELi ja liikmesriikide õigusnormid on piisavad, et kasutada ära võimalusi ja käsitleda võimalikke riske, mida digitaaltehnoloogia ja eelkõige tehisintellektisüsteemide kasutamine võib tekitada, ning neid vajaduse korral edasi arendama. Tuleks tagada järelevalveasutuste piisav suutlikkus oma volituste täitmiseks tehisintellekti rakenduste kasutamise korral ning tõhustada tuleks nende koostööd Euroopa tasandil.
13. Rõhutame, kui oluline on suurendada teadlikkust digitaaltehnoloogiate ja integreeritud tehisintellekti suutlikkuse kasutamisest valitsusasutustes, kohtusüsteemis, õiguskaitstes, majanduses ja teaduses, kodanikuühiskonnas, hariduses ja üldsuse seas. Digiüleminek eeldab, et inimesed arendaksid oma pädevusi ja oskusi tehisintellekti tehnoloogiatega positiivseks suhestumiseks, sealhulgas olemasolevaid õigusi ja tulemuslikke õiguskaitsevahendeid käsitleva teabe kaudu. Võimalik on, et erilist tähelepanu tuleb pöörata tõrjutud inimeste ja rühmade ning haavatavas olukorras olevate inimeste, näiteks puuetega inimeste, laste ja eakate vajadustele. Seetõttu tervitame algatusi, mille eesmärk on tõsta kodanike teadlikkust tehisintellektist ja suurendada inimeste tehisintellektipädevust, sealhulgas teadusuuringute, koolituse ja hariduse kaudu.

a. Tehisintellekt ja väärikus

14. Põhiõigused on universaalsed, jagamatud, üksteisest sõltuvad ja omavahel seotud. Inimkeskse tehisintellekti käsitlese keskmes on põhiõiguste ja nende aluseks oleva inimvääriskuse põhimõtte kaitsmine ja edendamine.

b. Tehisintellekt ja vabadused

15. Tervitame asjaolu, et digitaaltehnoloogia, sealhulgas tehisintellekt, võib tõhustada põhiõiguste ja demokraatia kaitset ja edendamist, näiteks muutes üldsuse osalemise lihtsamaks ja tõhusamaks, suurendades juurdepääsu avalikele teenustele, hõlbustades põhiõiguste rikkumiste ja kuritarvituste dokumenteerimist või kasutades tehisintellekti analüüse hübriidohtude avastamiseks ja nende vastu võitlemiseks.
16. Kui see on vajalik ja asjakohane, võib tehisintellekti kasutamine aidata õiguskaitseasutustel oma töös tulemusi saavutada ning aidata seeläbi parandada inimeste ohutust ja turvalisust ELis. Tehisintellekti arendamisel pakuvad erilist huvi sellised valdkonnad nagu andmeanalüüs, arusaam uutest ja varem tundmatutest trendidest ja seostest ning usaldusväärsete tõendite otsimine kriminaalasjades. Tagada tuleb andmekaitsereeglite ning muude õigus- ja eetikanormide järgimine ning kehtestada tuleb asjakohased kaitsemeetmed.
17. Samal ajal kasutavad ettevõtjad ja valitsused üha enam isikuandmeid ja tehisintellekti, et mõista ja prognoosida rühmakäitumist ning jõuda üksikisikuteni, kes kuuluvad mingisse rühma. Tuleb kehtestada asjakohased kaitsemeetmed, et tagada nende rakenduste vastavus andmekaitset ja eraelu puutumatust käsitlevatele õigusaktidele, eelkõige isikuandmete kaitse üldmäärusele (määrus (EL) 2016/679) ja liikmesriikide andmekaitseadustele ning teistele põhiõigustele.

18. Tunnistame asjaomaseid ohtusid ja rõhutame vajadust kaitsemeetmete järele, eelkõige seoses massilise jälgimise tehnoloogia ja näotuvastussüsteemide kasutamisega ning mõjuga, mida need võivad avaldada demokraatliku osalemise teostamisele, väljendusvabadusele ning kogunemis- ja ühinemisvabadusele. Võtame teadmiseks käimasoleva arutelu selle üle, kas selliseid süsteeme tuleks põhimõtteliselt kasutada, ja nende kasutamise võimaliku keelamise üle. Kuivõrd neid süsteeme tuleb kasutada, tunnistame, et eelnevalt tuleb sõnastada selged õiguslikud nõuded. Eelkõige tuleb tehisintellekti kasutamisel järgida põhiõigusi ja -vabadusi, see peab olema kooskõlas andmekaitset ja eraelu puutumatust käsitlevate õigusaktidega ning tuleb tagada tõhusad õiguskaitsevahendid.
19. Tehisintellekti kasutamine on eriti tundlik, kui veebiplatvormid ja otsingumootorid koondavad, valivad ja tähtsusjärjestavad sisu, kuna kaalul võivad olla teabele vaba juurdepääsu võimalus ning teabeallikate mitmekesisus. Vaba ühiskond vajab juurdepääsu mitmekesisele teabele, vaba arutelu ja erinevate seisukohtade vahetamist.
20. Tuleb võidelda ebaseadusliku veebisisu, sealhulgas vaenukuritegude vastu, kuid samal ajal tuleb kaitsta väljendusvabaduse õigust ja õigust teabele. Tuleb arutada, millistel asjaoludel ja millises ulatuses peaks inimene sisuliselt sekkuma tehisintellektisüsteemide abil konkreetse sisu kustutamisel saadud tulemuste kontrollimisse. Tundlikes valdkondades peaksid teenuseosutajad muutma oma tehisintellektisüsteemid läbipaistvaks, näiteks võimaldades teadusuuringute läbiviijatel saada neile juurdepääsu.

c. Tehisintellekt ja võrdõiguslikkus

21. Tehisintellektil põhinevad rakendused pakuvad võimalusi hinnata põhiõiguste järgimist, sealhulgas võrdõiguslikkuse valdkonnas. Otsused, mis põhinevad eelnevalt kindlaks määratud reeglite algoritmipõhistel süsteemidel ning selleks sobivatel täpsetel ja piisavatel andmetel, võivad põhjustada kallutatud tulemusi harvemini kui inimeste tehtud otsused. Samal ajal võib tehisintellekti kasutamine teatavatel juhtudel diskrimineerimist, sealhulgas struktuurilist ebavõrdsust säilitada ja võimendada. Murelapseks on siin eriti võrdõiguslikkus. Võtame teadmiseks meeste ja naiste võrdsete võimaluste nõuandekomitee vastuvõetud arvamuse „Tehisintellekt: võimalused ja väljakutsed soolise võrdõiguslikkuse jaoks“. Samuti on vaja kaitsemeetmeid seoses keelelise mitmekesisuse ja kodanikele ELi ametlikes keeltes pakutavate teenuste kättesaadavusega.
22. Tehisintellektisüsteemide koolitamiseks kasutatavad andmed peaksid seega olema oma eesmärgi osas täpsed ja piisavad ning tegeleda tuleb võimalike kallutatustega, võimaldades samal ajal piisavat paindlikkust teadus- ja arendustegevuses, et neid süsteeme edasi arendada. Sellega seoses rõhutame, et tehisintellekti projekteerimisel, arendamisel, kasutuselevõtmisel, kasutamisel ja hindamisel (eelkõige masinõpet integreerivate süsteemide puhul) on oluline järgida võrdsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtteid ning tagada, et selliste süsteemide suhtes kohaldatakse piisavaid kaitsemeetmeid ja järelevalvet, sealhulgas turujärelevalvet.

d. Tehisintellekt ja solidaarsus

23. Digitaaltehnikad võivad parandada sotsiaalsete õiguste kaitset, hõlbustades näiteks juurdepääsu sotsiaalkindlustusele ja sotsiaalsüsteemidele. Rõhutame, et kuigi digitaalsed algoritmid, sealhulgas tehisintellektil põhinevad algoritmid, võivad võimaldada paremini suunatud individuaalse abi ja ravi arendamist, peaks selliste tehnoloogiate rakendamine tooma kasu kogu sotsiaalsele kogukonnale, edendama haavatavate rühmade piisavat sotsiaalkaitset ja tervishoidu ning neid ei tohiks kasutada solidaarsuse põhimõtte nõrgendamiseks. Kuigi need tehnoloogiad võivad tõhustada tooteohutuse turujärelevalvet ELi turul, võivad need tekitada ka uusi probleeme seoses tarbijakaitseõigustega tooteohutuse valdkonnas.
24. Tehisintellektil on suur potentsiaal parandada inimeste tervise kaitset, eelkõige täppisdiagnooside ja personaalmeditsiini abil. Sellega seoses rõhutame vajadust sobivate ja kvaliteetsete andmekogumite järele, et koolitada tehisintellekti algoritme. Toonitame, et sotsiaal- ja tervishoiusektoris kasutatava tehisintellekti kohaldamisel tuleb eelkõige austada inimväärikust, patsientide eraelu ning kehalise ja vaimse puutumatuse kaitset ning järgida kõiki asjakohaseid isikuandmete kaitset, sealhulgas selliste andmete konfidentsiaalsuse ja turvalisuse tagamise mehhanismide kaitset, käsitlevaid õigusnorme.

e. Tehisintellekt ja kodanikuõigused

25. Tunnistame, et digitaaltehnikad, sealhulgas tehisintellekti rakendused, võivad tõhustada järgmiste õiguste kaitset: õigus heale haldusele, õigus pääseda ligi dokumentidele ning petitsiooniõigus.

26. Otsesed, üldised, vabad ja salajased valimised on demokraatliku protsessi alus ja meie ühiste väärtuste põhielement. Neid tuleb digitaalajastul säilitada. Valimisprotsesside, -kampaaniate ja -kandidaatide vastu suunatud küberrünnakud **ja väärinfo** võivad avalikku arutelu polariseerida ja õõnestada valimisprotsessi salastatust, valimisprotsessi usaldusväarsust ja õiglust ning kodanike usaldust valitud esindajate vastu. Sellega seoses rõhutame väärinfo levitamise kampaaniate, eraandmete kuritarvitamise, hübriidohtude ja küberrünnakute vastaste kaitsemeetmete ja aktiivsete meetmete tähtsust.

f. Tehisintellekt ja õigusemõistmine

27. Õiguskaitse kättesaadavus, kohtumenetluste ja otsuste tegemise läbipaistvus ja selgitatavus, sõltumatu kohtusüsteem ja õiguskindlus on õigussüsteemi nõuetekohase ja õigusriigi põhimõttega kooskõlas oleva toimimise tagamiseks hädavajalikud. Digitaaltehnoloogiad, sealhulgas tehisintellekt, võivad aidata parandada juurdepääsu õigusteabele, tõenäoliselt vähendades kohtumenetluste kestust ning tõhustades õiguskaitse kättesaadavuse üldiselt. Nendel arengutel võib aga olla ka kahjulik mõju, näiteks siis, kui kasutatakse kallutatud algoritme. Tuleb tagada tõhusad õiguskaitsevahendid, et tagada õigus õiglasele kohtulikule arutamisele, süütuse presumptsioon ja kaitseõigus. Lisaks on jätkuvalt oluline mittedigitaalne juurdepääs õigusele ja õigusemõistmisele. Oleme jätkuvalt pühendunud õigusriigi põhimõtte järgimisele ja edendamisele liidus ja selle liikmesriikides. Sellega seoses viitame nõukogu 9. oktoobri 2020. aasta järeldustele „Õiguskaitse kättesaadavus: digiülemineku võimaluste ärakasutamine“.

III. Edasine tegevus

28. Selleks et tagada hartas sätestatud õiguste, vabaduste ja põhimõtete tõhus kaitse tehisintellekti projekteerimisel, arendamisel, kasutuselevõtmisel ja hindamisel, kutsume liitu ja selle liikmesriike üles järgima käesolevates nõukogu järeldustes esitatud suuniseid ning kutsume neid üles kaaluma tulemuslikke meetmeid digitehnoloogia, sealhulgas tehisintellekti poolt põhiõigustele avaldatava võimaliku mõju kindlakstegemiseks, prognoosimiseks ja sellele reageerimiseks. Õigusraamistikud ja reguleerivad raamistikud, nagu Euroopa Komisjoni väljakuulutatud ettepanek tehisintellekti tulevase reguleeriva raamistiku kohta, peaksid suurendama usaldust, looma õiglase tasakaalu eri huvide vahel ning jätma ruumi teadus- ja arendustegevusele ning edasisele innovatsioonile ning tehnilisele ja sotsiaal-tehnilisele arengule. Nad peaksid edendama keskkonda, kus kõik osalejad austavad ja edendavad põhiõigusi.
29. Kutsume liitu ja selle liikmesriike üles kaasama erinevaid sidusrühmi neid küsimusi käsitlevatesse aruteludesse ning õigusraamistike ja reguleerivate raamistike võimalikku väljatöötamisse, et kaasata ulatuslikke eksperditeadmisi ja erinevaid seisukohti, sealhulgas kodanikuühiskonnast.
30. Peame tervitatavaks Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti põhjalikku analüüsi tehisintellekti ja põhiõiguste kohta ning innustame ametit jätkama uuringuid meie põhiõiguste ja ühiste väärtuste kaitse kohta digiajastul.